

Lausunto

2.2.2023

VN/20209/2021
VN/20209/2021-TEM-56

Lausunto selvityksestä koskien järjestöjen varainhankinnan tukemista valtionavustustoiminnassa

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeessa toimiva järjestöryhmä on selvittänyt, miten järjestöjen varainhankintaa voitaisiin avustaa ja tukea valtionavustustoiminnassa. Työryhmä on laatinut selvityksen, jossa tarkastellaan järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyviä keinoja ja arvioidaan niiden vaikutuksia. Selvityksessä tarkastellaan myös järjestöjen autonomian turvaamista ja toimintaedellytysten varmistamista.

Järjestöryhmän selvitys vastaa osaltaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa (2019, 199) annettuun tehtävään selvittää mahdollisuutta tukea kansalaisjärjestöjen varainhankinnan kehittämistä kansalaisyhteiskunnan resurssien vahvistamiseksi.

Selvityksessä vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. Voitaisiko järjestöjen varainhankintaa ja/tai varainhankinnan käynnistämistä ja kehittämistä avustaa ja tukea harkinnanvaraisilla valtionavustuksilla?
2. Minkälaisilla konkreettisilla keinoilla järjestöjen varainhankintaa voitaisiin avustaa ja tukea ja minkälaisia vaikutuksia keinoilla olisi?
3. Mitä järjestöille myönnettävien valtionavustusten käyttöä koskevia ehtoja ja rajoituksia voitaisiin muuttaa, jotta järjestöjen vakavaraisuutta vahvistettaisiin ja niiden rahoitusasemaa helpotettaisiin järjestöjen toimintamahdollisuuksien lisäämiseksi?

TEM:n vastaukset lausuntopalvelussa esitettiin kysymyksiin:

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta?

Kuten raportissa todetaan, järjestöillä on hyvin erilaiset lähtökohdat suunnitella varainhankintaa ja tehdä sitä tuloksellisesti. Valtiontalouden tiukentuessa varainhankinta tulee jatkossa entistä keskeisemmäksi kysymykseksi. Mahdollisuudet saada lahjoituksia ja taloudellista tukea kytkeytyvät usein järjestön tunnettuuteen. Varainhankinta edellyttää myös osaamista ja resursseja, mitä ei erityisesti pienillä järjestöillä useimmiten ole. Tämä puolestaan asettaa järjestöt eriarvoiseen asemaan.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä?

Valtionavustuksiin liittyvät käytännöt vaihtelevat eri valtionapuviranomaisittain, mistä syystä kaivattaisiin pikaisesti yhtenäisiä käytäntöjä ja määritelmiä. Tarvittaessa myös sääntelyä tulee tarkentaa. Lisäksi valtionavun hakuprosessi pitää saada läpinäkyvämmäksi ja yhdenmukaiseksi.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Jotta järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä saataisiin yhtenäistettyä tulisi valtionavustusraportointia kehittää valtiotasolla. Kattavan ja yhtenäisen raportoinnin kautta voitaisiin tutkia käytäntöjen eroja eri valtionapuviranomaisten välillä tai eroja valtionapujen käsittelyssä eri vuosien välillä.

Myös raportissa ”Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi” todetaan seuraavaa: ”Valtionavustusten kohdentamisesta ja käytöstä ei ole tällä hetkellä selkeää kokonaiskuvaa.” Tarvetta valtiotasoiselle raportoinnille siis selkeästi on. Yksi konkreettinen keino olisi lisätä valtioavustusraportointi osaksi tutkiahallintoa.fi sivuja ja kehittää yhtenäistä raportointia tätä kautta.”

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon?

TEM suhtautuu varauksella valtionavustuksen käyttöön järjestöjen varainhankinnassa. Alkuvaiheessa se ainakin lisäksi sekä valtionavun tarvetta, että valtionapuviranomaisten työtä. Valtionavustuksen käyttö varainhankinnassa asettaisi myös järjestöt eriarvoiseen asemaan. Valtionapua saavat järjestöt olisivat suhteessa paremmassa asemassa kuin ne, jotka eivät valtionapua saa.

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan

Valtionavustuksissa pitäisi valtionapuviranomaisilla olla yhdenmukaiset määritelmät hyväksyttävistä kustannuksista. Tällä hetkellä valtionapuviranomaisilla on laaja harkintavalta ja hyväksyttävät kustannukset voivat olla erilaisia eri viranomaisilla. Samoin vaatimukset omavastuuosuudesta vaihtelevat. Työryhmän raportissa esitetään yhtenä keinona, että yleisavustuksella voitaisiin rahoittaa järjestön varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia, jolloin varsinaisen toiminnan tuloja ei vähennettäisi kustannuksista, mitä esimerkiksi OKM jo käyttää. Tämä kannustaisi avustuksen saajia hankkimaan enemmän tuloja, mutta kuten raportissa todetaan, että vaarana on, että järjestöt korottavat maksujaan.

TEM suhtautuu varauksella varallisuuden käyttämiseen arviointiperusteena. Kuten raportissa on todettu, varallisuuden käsite ei ole yksiselitteinen eikä järjestö voi käyttää kaikkea varallisuuttaan vapaasti. Järjestön toiminta edellyttää tiettyä varallisuutta ja varallisuuden tarpeen arviointi on vaikeaa ja riippuu toiminnan luonteesta.

Kuten aiemmin on todettu, TEM suhtautuu varauksella varainhankinnan rahoittamiseen valtionavustuksella. Varainhankinnan tappiotakuuta koskeva esitys on ongelmallinen eikä sitä pidetä järjestöissäkään erityisen hyvänä keinona. Sen sijaan TEM pitää hyvänä enimmäismäärän määrittämisestä (esim. tietty prosentti) valtionavun käyttämisessä varainhankintaan.

Raportissa on käsitelty myös varainhankinnan käynnistämiseen tai kehittämiseen annettavaa erityisavustusta. Tämä mahdollistaisi sellaisten järjestöjen tasapuolisen kohtelun, jotka eivät hae tai saa yleisavustusta tai kohdennettua yleisavustusta. Tiukkenevassa valtiontaloudessa tämä kuitenkin lisäksi valtionavustusten määrää, ellei rahoitusta joltain osin muuten leikattaisi.

Vapaaehtoistyön ottaminen huomioon valtionavustus määriteltäessä on ongelmallinen. Vapaaehtoistyön käyttäminen riippuu järjestöjen toiminnan luonteesta. Lisäksi vapaaehtoistyön johtaminen vaatii resursseja ja ongelmana on myös se, ettei kaikki vapaaehtoistyö toteudu suunnitelmallisesti.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa?

Järjestöjen autonomia tulee turvata. Niillä on omat tavoitteensa ja ne toimivat tarkoituksensa mukaisesti. Järjestöjen rahoitus on usein epävarmaa ja ennakoimatonta, mistä syystä niiden rahoitusta tulee kehittää pitkäjänteisemmäksi. Järjestöjen autonomia ja toimintaedellytykset on turvattava jatkossakin.

Järjestöjen valtionapujen käytön seuranta ja valvonta tulisi myös olla yhteneväistä valtiotasolla, jotta kaikkia järjestöjä kohdeltaisiin tasapuolisesti. Tämän varmistamiseksi myös valtionavustusten käytön ehdot ja rajoitukset tulee määritellä selkeästi ja yksiselitteisesti. Järjestöt pystyvät paremmin suunnittelemaan toimintaansa silloin kun ne tietävät tarkasti, mitä tietoja ja milloin heidän ne tulee valtionapuviranomaiselle raportoida.

Seuranta hankaloittaa toisaalta myös se, että valtionavustuksia jaetaan toimijoille, jotka edelleen jakavat osan tai kaiken siitä uusille toimijoille esim. järjestöille. Näin ollen valtionavustusten seuranta ja käytön valvonta eivät tapahdu aina kokonaisuudessaan alkuperäisen valtionavustuksen myöntäneen valtionapuviranomaisen toimesta.

Ylijohtaja

Antti Neimala

Kaupallinen neuvos

Eeva-Liisa Koltta-Sarkanen

VN/20209/2021-TEM-56

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: